

RACIONALIZACE

BOJOVÝCH DOKUMENTŮ

Ve vojenské literatuře běžně užíváme termínů „typizovaný bojový dokument“, „formalizovaný bojový dokument“, „normalizovaný bojový dokument“, a to v různém smyslu. Protože jde o termíny základní platnosti pro realizaci bojových dokumentů, považují za nutné vymezit obsah zmíněných pojmů a vymezit významový rozsah termínů.

V systémovém pojetí **racionalizace bojových dokumentů** je fungující systém informací, jejichž zdrojem jsou procesy ozbrojeného zápasu v polním a teritoriálním velení. Na vstupu tohoto fungujícího systému je nekonečný počet informací, na výstupu konečný počet informací (v aktuálním čase), které jsou logicky uspořádány a zobrazeny umělým číslicovým nebo abecedně číslicovým kódem. Racionalizace bojových dokumentů je tedy název pro nadřazený celkový pojem, jehož obsahem je složitá činnost systémového uspořádání informací, jejichž zdrojem jsou objektivně existující procesy ozbrojeného zápasu v polním a teritoriálním velení.

Strukturu činností systému racionalizace bojových dokumentů lze znázornit schématem 1.

Cíl racionalizace bojových dokumentů obsahuje přehledné schéma 2.

Umělé kódy **nečíslcové** jsou jednak symboly vojenských značek k zakreslení, nalepení nebo přichycení na mapu, jednak zvukové, světelné, resp. elektrické signály, určené k přenosu prostorem.

Umělé kódy **číslcové** nebo **abecedně číslicové** jsou skupiny kombinovaných

číslíc nebo skupiny kombinovaných písmen a číslic, určené k vojenskému šifrování, kódování, ke strojovému zpracování na výpočetní technice a k přenosu prostorem.

Strukturu fungujícího systému racionalizace bojových dokumentů s uvedením charakteru informací na vstupu a výstupu ukazují na schématu 3.

Kritéria (příznaky), kladené na způsob činnosti velitelského sboru (jinak řečeno, co a jak velitelský sbor jako celek zná) obsahuje schéma 4.

Etapa **normalizace** resp. **kodifikace** se vztahuje k etapě netypizace a formalizace (I) i k etapě typizace a formalizace (II). Normalizace, resp. kodifikace je obecně platné nebo uzákoněné užívání informací podle vymezení jejich určitého nebo přesného významu v rozdílné nebo jiné formě.

Kritéria, kladená na ovládnutí způsobu velitelské činnosti, vycházejí z komplexního (celistvého) pojetí osobnosti velitele:

1. jeho vojenskovočinné činnosti.
2. jeho psychických činností (myšlenkových, emocionálních, estetických, etických a volních), z nichž nejdůležitější jsou pro velitele myšlení a vůle,
3. jazykové činnosti (vnější zobrazení jeho vnitřních psychických činností), z nichž nejdůležitější je přirozený jazyk.

Významy vojenských informací neboli znakových jazykových jednotek (jednotlivých slov a slovních spojení — termínů, vět a nadvětých celků — výpovědí, v terminologii teorie informace základních a sdružených informací a informačního sboru) vznikají mezi věcnou a duševní činností velitele. Významová dešifrace (roz-

Schéma 1

I. netypizace:	1. neformalizace	}	normalizace, resp. kodifikace
	2. formalizace: A. nečíslicová B. číslíková: a) vlastní b) nevlastní		
II. typizace:	1. neformalizace	}	
	2. formalizace: A. nečíslicová B. číslíková: a) vlastní b) nevlastní		

Schéma 2

C Í L

II. typizace:

Modelovat činnost velitelského sboru,
tj. **logicky uspořádat** informace

2. formalizace:

Transformovat jedinou formou zobrazené (na základě standardizovaného přirozeného velitelského jazyka) informace do **umělých** kódů

B. číslíkové vlastní i nevlastní:

číslíkových a abecedně číslíkových

b) nevlastní:
abecedně číslíkových

a) vlastní:
číslíkových

A. nečíslíkové:
nečíslíkových

I. netypizace:

Empiricky uspořádat informace

2. formalizace:

Transformovat různou formou zobrazené (na základě přirozeného velitelského jazyka) empiricky uspořádané informace do **umělých** kódů

B. číslíkové vlastní i nevlastní:

číslíkových a abecedně číslíkových

b) nevlastní:
abecedně číslíkových

a) vlastní:
číslíkových

A. nečíslíkové:
nečíslíkových

1. neformalizace:

Různou formou zobrazit na základě přirozeného velitelského jazyka (přirozeného kódu) empiricky uspořádané informace, které mají **totožný** význam

Normalizace, resp. kodifikace (I a II) podle obecné platnosti resp. zákona užívat empiricky a logicky uspořádané a rozdílnou nebo jedinou formou zobrazené informace v podobě bojových dokumentů.

Schéma 3

Struktura systému racionalizace bojových dokumentů					
Charakter (vlastnosti) informací na vstupu			Charakter (vlastnosti) informací na výstupu		
I. Nekonečný počet informací (všechny možné informace)			I. Spočetná množina informací (nutné a dostačující informace), které jsou empiricky uspořádány		
			2. Převedené (transformované) netypizované texty bojových dokumentů do umělých kódů		1. Netypizované texty bojových dokumentů , představujících různou jazykovou formou zobrazené informace, mající totožný význam, kterých je početné mnoho a které jsou empiricky uspořádány
			B. číslicových vlastních a nevlastních		
			b) abe- cedně čísli- co- vých	a) čísli- co- vých	
II. Spočetná množina informací (nutné a dostačující informace), které jsou empiricky uspořádány			II. Struktura informací podle posloupnosti pravidel, která vymezuje určitou množinu informačních prvků		
2. Převedené (transformované) netypizované texty bojových dokumentů do umělých kódů			1. Netypizované texty bojových dokumentů		
B. číslicových vlastních a nevlastních		A. nečíslicových	2. Převedené (transformované) typizované texty bojových dokumentů do umělých kódů		
b) abe- cedně čísli- co- vých	a) čísli- co- vých	A. nečíslicových	B. číslicových vlastních a nevlastních		1. Typizované texty bojových dokumentů , představujících jedinou jazykovou formou zobrazené informace, mající totožný význam, kterých je konečný počet (v aktuálním čase) a které jsou logicky uspořádány
b) abe- cedně čísli- co- vých	a) čísli- co- vých		b) abe- cedně čísli- co- vých		
			Normalizované, resp. kodifikované informace (I a II) v podobě netypizovaných a typizovaných boj. dokumentů		

Schéma 4

Kritéria na ovládání způsobu činnosti velitelského sboru		
zdroje informací	myšlení (myšlenkové operace)	zobrazování informací
charakter (vlastnosti) významu informací		
I. v etapě netypizace a formalizace		
věcný obsah procesů ozbrojeného zápasu v polním a teritoriálním velení	empirické myšlení, získané vlastními zkušenostmi a studiem teorie vojenského umění, která je vybudována na základě zobecnění vojenských zkušeností	a) empirický přirozený velitelský jazyk, získaný vlastními zkušenostmi a studiem voj. literatury, která je v oboru jazykovědy psána na základě klasické filologie, b) umělé kódy, které jsou do té nebo oné míry typizovány
Významy informací jsou určité (nikoli však přesné) a jsou uspořádány v empirickou soustavu		
II. v etapě typizace a formalizace		
věcný obsah procesů ozbrojeného zápasu v polním a teritoriálním velení	logické myšlení, získané vlastními zkušenostmi a studiem teorie ozbrojeného zápasu a teorie velení, které jsou budovány na základě moderní vědy (věd společenských, přírodních a technických, zejména operačního výzkumu)	a) standardizovaný (typizovaný) vel. jazyk, získaný vlastními zkušenostmi a studiem voj. literatury, která je v oboru jazykovědy psána na základě moderní lingvistiky, b) umělé kódy, které jsou zcela typizovány
Významy informací jsou přesné a uspořádány v logickou soustavu		

luštění, vymezení rozsahu významu) informací, jejichž zdrojem jsou procesy ozbrojeného zápasu v polním a teritoriálním velení, má ústřední postavení pro jejich uspořádání jako logického systému v polních řádech a předpisech (obor doktrínální neboli normativní teorie), v bojových dokumentech (obor praxe) a pro jejich převedení do umělých číselných kódů k jejich automatizovanému zpracování na výpočetní technice, aby byly získány **nové** informace. Rozluštění **věcné** významy vojenských informací lze jediné na základě přirozeného formalizovaného jazyka teorie ozbrojeného zápasu a teorie velení a jejich **mluvnické**¹⁾ významy jediné na základě přirozeného formalizova-

ného jazyka moderní lingvistiky. Formalizované (logicky uspořádané) přirozené jazyky nesou **lidský** význam informací, kdežto ostatní libovolné umělé kódy jsou jen zhuštěné, zkratkovitě transformované kódy, které jsou odvozeny od přirozeného jazyka do té nebo oné míry zformalizovaného a které spočívají svým významem na určitém přirozeném formalizovaném jazyce. Věcné a mluvnické významy tvoří **jednotu**. Bez rozluštění (obsahového a rozsahového vymezení) vztahu věcných a mluvnických významů je jakýkoli **automatický** (nikoliv automatizovaný) systém informací pouhou fikcí, přáním. V automatizovaném systému informací totiž rozhodující operace (rozhodnutí, větší část sběru informací) vykonává člověk, kdežto v automatickém systému informací všechny informační operace, včetně úplného

¹⁾ **Mluvnické** významy jsou abstrakce času, prostoru, čísla, subjektu, objektu, způsobu, příčiny, důsledku, rodu apod.

sběru a jejich logicko-významové kombinace, srovnání s procesy objektivní reality a výběru jediné alternativy (tj. rozhodnutí), by měly vykonávat automaty (stroje). Vnitřní proces zpracování informací a rozhodnutí velitele a jeho štábu je prozatím nepřístupný přímému pozorování a lze jej jedině modelovat, tzn. pokoušet se o jeho idealizaci, která odpovídá do té nebo oné míry zjednodušeným vnitřním procesům velitele a jeho štábu. Bojové dokumenty v dnešní podobě jsou jen výsledkem vnitřní psychické činnosti velitelského sboru. Cílem racionalizace bojových dokumentů je urychlit určité operace zpracování a předání informací v podobě bojových dokumentů **reálnými cestami** jejich formalizace a typizace, tj. **získat čas pro velitelský sbor**. Předpokladem pro

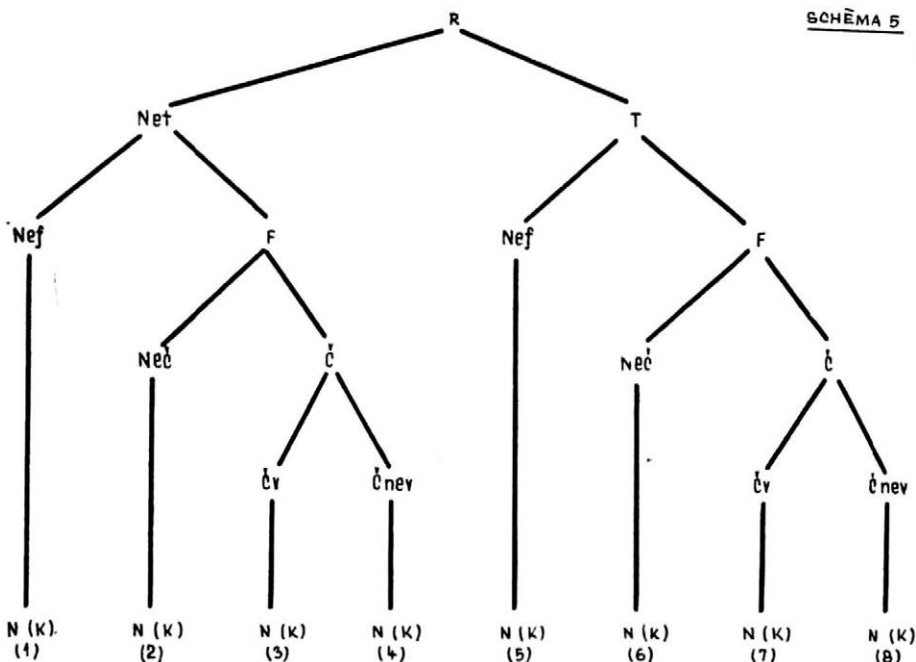
racionalizaci bojových dokumentů ve vztahu k velitelskému sboru je existence **nových** vlastností a schopností velitelského sboru, které záleží v produkování a rozumnění informací s přesným (jednoznačným) významem a zobrazením.

Strukturu systému racionalizace bojových dokumentů lze převést do formalizovaných teorií (kalkulů).

Pro názornost ukáží strukturu systému racionalizace bojových dokumentů v teorii grafů (viz schéma 5).

Budeme-li číst názvy uzlů po jednotlivých hranách znázorněného grafického stromu, dostaneme všechny kombinace typů bojových dokumentů, např. při čtení názvů uzlů:

(1) po první hraně: bojový dokument racionalizovaný, netylizovaný, neformali-

Legenda: Typ nového dokumentu jako výsledek určitého počtu procesů v systému racionalizace:

R — racionalizovaný
 Net — netylizovaný
 T — typizovaný
 Nef — neformalizovaný
 F — formalizovaný
 Neč — nečíslíkový

Č — číslíkový
 Čv — číslíkový vlastní [výhradně číslíkový]
 Čnev — číslíkový nevlastní [abecedně číslíkový]
 N /K/ — normalizovaný, resp. kodifikovaný

zovaný, normalizovaný, resp. kodifikovaný,

[2] po druhé straně: bojový dokument racionalizovaný, netylizovaný, formalizovaný, nečíslicový, normalizovaný, resp. kodifikovaný,

.
. .
. .
. .
. .

[8] po osmé hraně: bojový dokument racionalizovaný, typizovaný, formalizovaný, číslicový, abecedně číslicový, normalizovaný, resp. kodifikovaný.

Podle schématu 2 a 3 můžeme vymezit obsah základních pojmů v oboru racionalizace bojových dokumentů, který diskutujeme, takto:

Bojový dokument je početná množina (nebo konečný počet v aktuálním čase) empirickým nebo logickým způsobem uspořádaných a zobrazených informací, jejichž zdrojem jsou procesy ozbrojeného zápasu v polním a teritoriálním velení.

Netylizovaný bojový dokument je početná množina empirickým způsobem uspořádaných a co do jazykové formy rozdílně zobrazených informací, jejichž zdrojem jsou procesy ozbrojeného zápasu v polním a teritoriálním velení.

Typizovaný bojový dokument je model logicky uspořádaných a jazykově standardizovaných informací o konečném počtu, jejichž zdrojem jsou elementární úkony velitelského sboru, které v souhrnu tvoří jeden ze složitých procesů ozbrojeného

zápasu v polním a teritoriálním velení, relativně uzavřený.

Formalizovaný bojový dokument je netylizovaný a typizovaný bojový dokument, který je transformován do umělých kódů nečíslicových a číslicových (buď výhradně číslicových nebo abecedně číslicových).

Normalizovaný, resp. kodifikovaný bojový dokument je obecně platné, resp. uzákoněné užití libovolného typu bojového dokumentu.

Typ bojového dokumentu je soubor vlastností jistého počtu informací, jejichž zdrojem jsou procesy ozbrojeného zápasu v polním a teritoriálním velení, co do jejich empirického nebo logického způsobu významového uspořádání a zobrazení, které jsou obecně platnou nebo uzákoněnou normou.

Netylizace, typizace, neformalizace, formalizace a normalizace jsou procesy totožného pojmového obsahu, jímž odpovídá obsah pojmu příslušných typů bojových dokumentů.

Typy a podtypy bojových dokumentů a jim odpovídající procesy v systému racionalizace se dělí na základní a kombinované.

Základní typy bojových dokumentů je typ netylizovaný a typizovaný. Jejich podtypy je podtyp neformalizovaný a formalizovaný.

Kombinované typy bojových dokumentů je kombinace základních typů a podtypů o celkovém počtu osmi kombinovaných typů (srov. schéma 5).

Kombinované typy bojových dokumentů jsou normalizované, resp. kodifikované.

. . .

Cílem práce širokého kolektivu osob v oboru racionalizace bojových dokumentů pro nejbližší období (orientačně do r. 1975) je zkvalitnit (urychlit) a zohospodárnit jistý úsek velení vytvořením v první etapě netylizovaných formalizovaných, v druhé etapě typizovaných formalizovaných bojových dokumentů.

K vytvoření typizovaných formalizovaných (číslicových) bojových dokumentů bude nutné splnit dvě podmínky:

1. sestavit formalizovaný jazyk teorie ozbrojeného zápasu a teorie velení,

2. standardizovat (typizovat) dosavadní empirický přirozený velitelský jazyk, jehož realizací v psané podobě jsou netylizované texty bojových dokumentů.

Aby mohly splnit obě uvedené podmínky, je nutné shromáždit netylizované (neformalizované a formalizované) bojové dokumenty a podrobit je logické analýze. Za tím účelem se koná výzkum informací, jejichž zdrojem jsou procesy ozbrojeného zápasu v polním a teritoriálním velení, pod názvem „Statistický a algebraický výzkum velitelského jazyka“. Podkladem pro tento výzkum jsou netylizované (neformalizované a formalizované) bojové dokumenty. Zmíněný výzkum je součástí celkového výzkumného označení jako „automatizovaný integrovaný systém vojenských informací“. Cílem výzkumu je shromáždit, frekvenčně a významově zhodnotit, klasifikovat, typizovat a formalizovat vojenské informace.